

Open Science na národní úrovni

OpenAIRE Národní workshop 2020, online 7. 11. 2020

eva.hnatkova@techlib.cz

Krátce o mně

- Open Science koordinátorka na NTK a VŠCHT Praha
- Členka poradní rady a předchozí prezident EURODOC
- Ph.D. z procesního inženýrství (UTB ve Zlíně)
- Implementace Evropských standardů do českého prostředí
- Potápěčka

@EvaHnatkova

Přehled

- Open Science
- Národní strategie
- Aktéři a cílové skupiny
- Národní technická knihovna
- Elektronické informační zdroje (CzechElib)
- Nástroj na podporu VaVal (NCIP VaVal)
- Platforma One-Stop-Shop for Researchers
- Národní repozitář

**OPEN SCIENCE:
JUST
SCIENCE
DONE RIGHT**

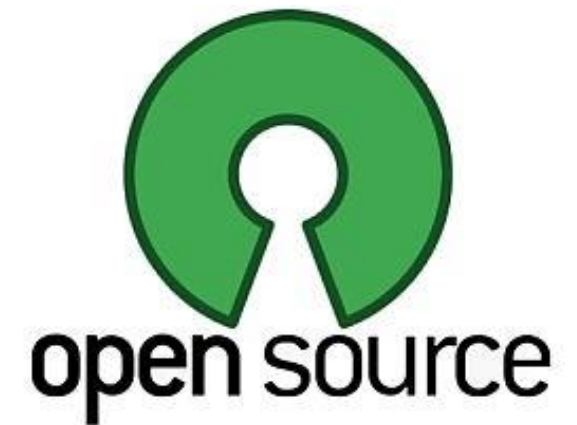
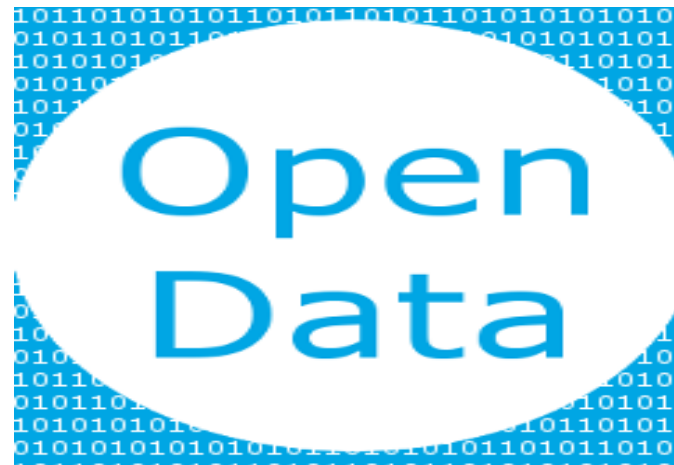
Sticker open science: just science done right (Melanie Imming & Jon Tennant, 2018)

Definice Open Science (UNESCO)

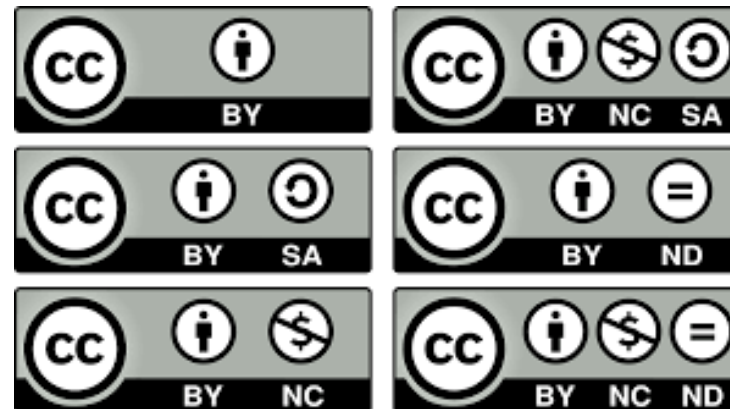
*“The term ‘**Open Science**’ refers to an umbrella concept that combines various movements and practices aiming to make scientific knowledge, methods, data and evidence freely available and accessible for everyone, increase scientific collaborations and sharing of information for the benefits of science and society, and open the process of scientific knowledge creation and circulation to societal actors beyond the institutionalized scientific community.”*

First draft of the UNESCO Recommendation on Open Science (2. 10. 2020)

Open Science praktiky

OPEN LICENCING

[FOSTER Taxonomy of Open Science](#) | [Masuzzo & Martens \(2017\)](#)

Rozdíl mezi tradičním publikováním a Open Access?

Tradiční model	Open Access
<ul style="list-style-type: none"> • předplatné časopisů platí instituce (knihovna, konsorcium) • Přístup k publikacím jen pro členy dané instituce • Přístup pro ostatní je zpoplatněn 	<ul style="list-style-type: none"> • Volný přístup ke čtení všem • Některá verze manuskriptu je dostupná v repozitáři (Green) • Nebo je finální verze dostupná v časopise (Gold)
	

Přínosy Open Science

- ↑ Dostupnost vědeckých výsledků
- ↑ Efektivnost a rychlé šíření
- ↑ viditelnost pro autory i instituce
- ↑ Ekonomický a sociální dopad
- Usnadňuje reprodukovatelnost
- Možnost sdílení & šetří zdroje

OSN - Organizace spojených národů

> Bud'te 'otevřenější' a sdílejte vědecké informace pod otevřenými licencemi **CC-BY**!

Evropská komise (2016)

Otevřené inovace

- Zapojme do procesu inovace více zúčastněných stran

Otevřená věda

- Usnadňme otevřenější výzkum pomocí digitálních nástrojů

Otevření světa

- Podpořme větší společenský dopad a spolupráci v Evropě i mimo ni

Evropské standardy

- Open Access > Plan S + Horizon 2020/Horizon Europe

- FAIR Data > GO FAIR + EOSC + Horizon Europe

Národní strategie

SEKCE
MISTOPŘEDSEDY
VLÁDY PRO VĚDU,
VÝZKUM A INOVACE

Úřad vlády České republiky

III.

NÁRODNÍ STRATEGIE OTEVŘENÉHO PŘÍSTUPU ČR K VĚDECKÝM INFORMACÍM NA LÉTA 2017–2020

**Akční plán pro implementaci
Národní strategie otevřeného přístupu České republiky
k vědeckým informacím
na léta 2017–2020**

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+

**Rada pro výzkum, vývoj a inovace
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
(2020)**

[Národní strategie OA ČR \(2017-2020\)](#) + [Akční plán](#) | [Národní politika VaVal ČR 2021+](#)

Aktéři a cílové skupiny podle Národní strategie...

- Grantové agentury (GAČR, TAČR)
- Akademie věd ČR
- Ministerstva (MŠMT, MPO..)

*GA ČR zatím Plan S nepodpořila

**Poskytovatelé
podpory
VaVal**

**Příjemci
podpory
VaVal**

- Výzkumné instituce
- Výzkumní pracovníci

**Koncoví
uživatelé**

**Správci
vědeckých
informací**

- Výzkumní pracovníci
- Zájemci o informace

- Knihovny
- Správci repozitářů
- Správci IS VaVal
- Vydavatelé

NTK - Národní technická knihovna

- největší a nejstarší knihovna technické literatury v ČR
- součást národní informační infrastruktury

Primární funkce: poskytování odborných informačních zdrojů a služeb

Cílová skupina: studenti, akademičtí a výzkumní pracovníci, zájemci o technické informace z řad nejširší veřejnosti

Naše motto „knihovna je služba“

Národní centrum pro elektronické informační zdroje

- Projekt OP VVV zahájen v roce 2017
- Vybudování **Národního centra CzechELib**

NTK v rámci projektu **CzechELib** zajišťuje od roku 2018 správu a centrální nákup elektronických informačních zdrojů (EIZ) formou předplatného

- pro **120 členských institucí** od cca **50 vydavatelů**
- pokrytí přes **85% výdajů na předplatném** v rámci ČR

Spoluúčast na financování EIZ z prostředků EU končí v roce 2020

NCIP VaVal

Národní centrum informační podpory VaVal

- Nový projekt NTK schválen usnesením vlády ČR ze dne 26. října 2020
- Navazuje na projekt CzechElib

Hlavní účel

- Zajištit centralizovaný **nákup a správu klíčových EIZ** od roku 2021
- **Přechod na Gold Open Access** - otevřený přístup k vědeckým informacím
- **Nástroj k podpoře VaVal** formou vybudování platformy **One-Stop-Shop for Researchers, Národního repozitáře** a dalších

Trvání projektu: 1. 1. 2021 - 31. 12. 2027 (**7 let**)

Financování ze státního rozpočtu

Otevřený přístup k vědeckým informacím

Hlavní ambice projektu NCIP VaVal

Od 2021 **přechod od předplatného** k **ELZ** na **Gold Open Access** model formou transformačních smluv (tam, kde to bude možné)

Transformační dohody - smlouvy mezi vydavateli a zákazníky (výzkumné organizace, konsorcia) transformující obchodní model - (postupný) přechod od předplatného k platbám za otevřené publikování → dočasný nástroj k prosazení změny na OA jako standard pro vědeckou komunikaci.

Pokud se podaří takové **smlouvy sjednat**, **budou články českých autorů** publikovány v rámci centrální úhrady vydavateli (bez dalšího poplatku od autora) a **budou veřejně dostupné**.

Hlavním vyjednávačem za ČR je předsedou RVVI oficiálně jmenován ředitel NTK, Martin Svoboda, který navrhne ke jmenování členy vyjednávacího týmu.

Nástroj podpory pro VŠ, resp. celé VaVal

Platforma „One-Stop-Shop for Researchers (OSS4R)“

- pokročilé asistované a samoobslužné informační a datové služby i centrální podpora Open Science

Cílem je

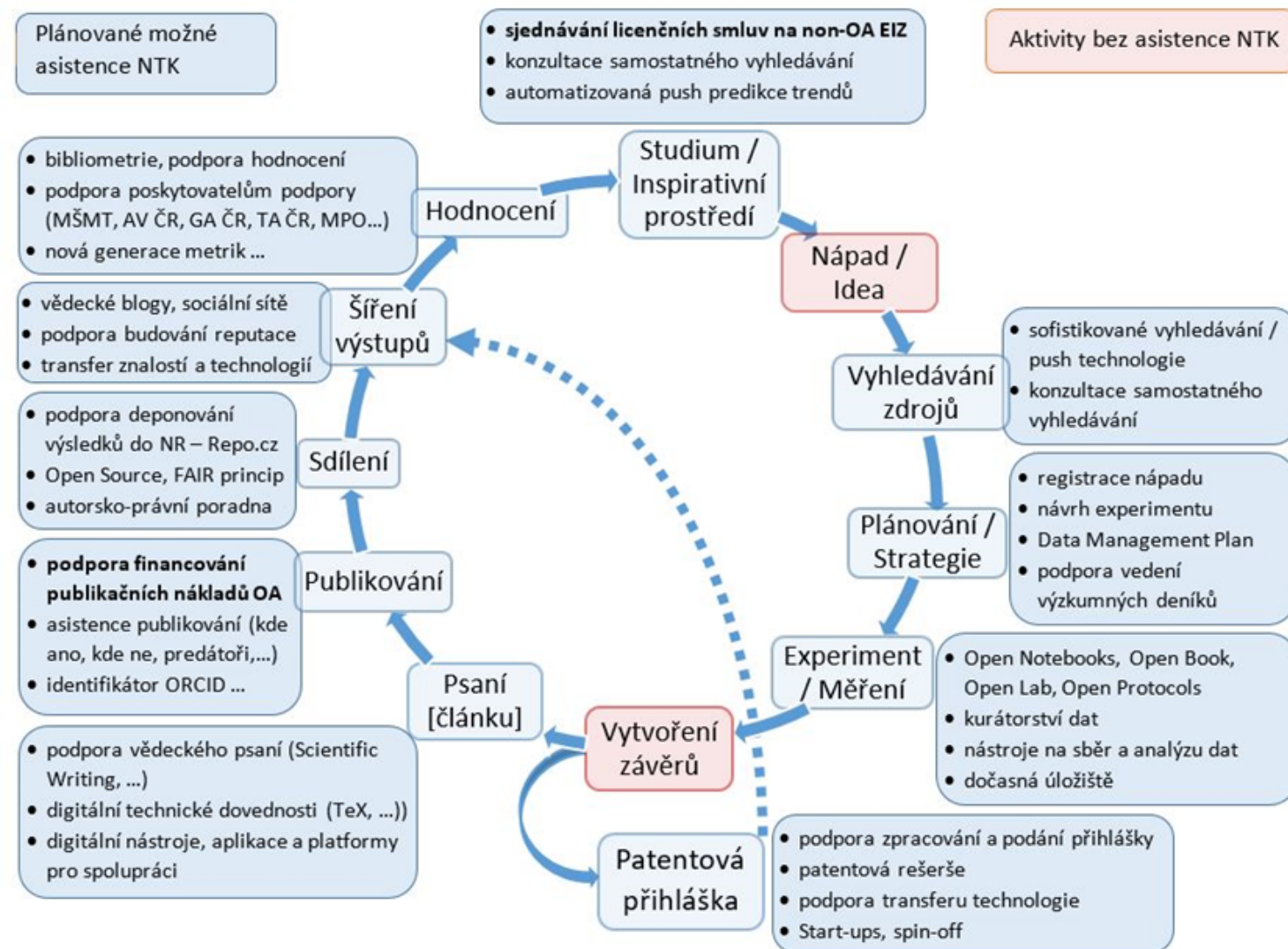
- **Zvyšovat** kvalitu a efektivitu národního prostředí pro VaVal
- **Snižovat** administrativní zatížení pracovníků VŠ
- **Kultivovat** české prostředí v souladu s evropskými trendy
- **Podpořit** implementaci evropských standardů, zejména v oblasti Open Science, a European Open Science Cloud (EOSC), do českého prostředí.
- Naplnit vizi a strategický cíl NTK “**Inovace podpory komunikace ve výzkumném cyklu**“

OSS4R – One-Stop-Shop for Researchers

Platforma OSS4R - jednotný přístup ke zdrojům, službám a metodické a instruktážní podpoře

- Open Science
- Vědecká etika a integrita
- Kariérní rozvoj vědců
- Rozvoj přenositelných dovedností
- Ochrana duševního vlastnictví
- Propojení výzkumné a realizační sféry

Fáze výzkumného cyklu: Dibuszová, E.; Hnátková, E.; Svoboda, M.: *Strategické rámce 2021 - 2027, NTK, Praha 2020.*

Národní repozitář

- Pro ukládání publikačních výstupů výzkumu, zejména **pro potřeby organizací, které repozitář nevlastní**
- Umožní plnění povinnosti **zveřejňovat výsledky výzkumu v režimu otevřeného přístupu** (tzv. zelenou cestou)
- Snadný přístup ke všem výsledkům VaVal, přinejmenším jejich metadat
- Vybudován v synergií s IS VaVal a ve spolupráci s národní e-infrastrukturou na **Open Source software - Invenio 3**
- **Interoperabilita** - možná výměna dat mezi ostatními úložišti institucí (IS VaVal i zahraničními registry - OpenAIRE)
- Automatické předávání výsledků event. projektů do CORDIS
- Zviditelnění výzkumné práce institucí a zvýšení jejich prestiže

Děkuji vám za pozornost

Otázky?

eva.hnatkova@techlib.cz